

EU–Kína

A „stratégiai partnerség” legújabb fejleményei

Inotai András

1) 2010-ben az Európai Unió és Kína kapcsolataiban két évfordulót ünnepelnek: 45 éve ismerte el Peking Brüsszelt diplomáciai úton, és 35 éve született meg az első kereskedelmi és kooperációs egyezmény az unió és Kína között.

2) Kína 2005-től az EU legfontosabb szállítója (megelőzve az USA-t). A válság előtt, 2008-ban az EU számára a negyedik legfontosabb exportpiac volt (az USA, Oroszország és Svájc után). A közhiedelemmel ellentétben az EU-ba irányuló kínai kivitel több mint felét gépek, elektronikai termékek és más magas vagy közepes technológiát tartalmazó árufélek teszik ki. Kína gépipari szállításai nagyobb értéket képviselnek, mint a teljes EU-kivitel Kínába.

3) A 2008 és 2010 (első négy hónap) közötti időszakban Kína részesedése 15-ről közel 18 százalékra nőtt az EU teljes külső (extra-EU) importjában, miközben az exportban Kína szerepe 6-ról 8,5 százalékra emelkedett. Az utóbbi eredményeként 2010 első hónapjaiban Kína lett – az USA-t követően – az EU második legfontosabb értékesítési piaca (megelőzve Oroszországot és Svájcot).

4) Kína jelentősen hozzájárult az EU és a tagállamok válságának mérsékléséhez, hiszen az EU – egyedüli piacként – csak Kínába tudta növelni kivitelét 2009-ben (4,1 százalékkal, miközben a teljes EU-export 18,3 százalékkal zuhant). Ez a trend fokozottan igaz Magyarországra, amely 17,2 százalékkal növelte kivitelét Kínába (miközben a teljes kivitel 21,2 százalékkal zsugorodott).

5) A válság kapcsán változatlanul nagy a szakadék az EU exportja és Kínából származó importja között. A fedezettségi mutató azonban egyharmadról 40 százalék fölé nőtt. Ezt a trendet tisztes távolból követték az új tagállamok (14 százalékról 20 százalék fölé, Magyarország esetében 23 százalék).

6) A gazdasági kapcsolatok egyértelmű nyertese Németország, amely az EU kínai kivitelének közel felét képviseli (47 százalék, az összes új tagállam öt százalék). A német–kínai kapcsolatok szinte minden területen kiemelkedők, és egyre inkább „kilépnek” az EU–Kína-keretből.

7) A kétoldalú kereskedelem minden EU-tagállam esetében (Írország részleges kivételével) deficitet mutat, de ennek mértéke erőteljesen szóródik. Egyensúlyhoz közeli a német, osztrák, svéd, finn kereskedelem, ugyanakkor jelentős hiányt mutat számos tagállam bilaterális kereskedelme, nem utolsósorban az új tagországoké. Lenne mit tanulnunk a kisebb EU-tagállamoktól, ami kínai exportjukat és annak támogatását érinti.

8) Kína előretörését az EU számára mi sem bizonyítja jobban, mint az, hogy

- * az extra-EU kivitelben 2008-ban a 4., 2009-ben a 3., 2010 első hónapjaiban a 2. helyen állt a kínai piac;
- * az extra-EU behozatalban – miközben 2005-től vezető szállító – 2008-ban 6, 2009-ben 10, 2010 első hónapjaiban pedig már 13 EU-tagállam legfontosabb

szállítójává vált; 2009-ben váltotta Oroszországot a magyar, cseh és román importban, 2010-ben pedig megelőzte az USA-t olyan nagy EU-tagállamok esetében, mint Nagy-Britannia és Franciaország;

- * de még „megdöbbenőbb”, hogy 2010 első felében Németország legfontosabb szállítójává vált, megelőzve a tradicionálisan megkérdőjelezhetetlen EU-partnereket, Hollandiát és Franciaországot.

9) Az EU és Kína 2008 áprilisában hozta létre a „magas szintű gazdasági és kereskedelmi párbeszéd”-nek nevezett fórumot, vagyis az USA–Kína stratégiai párbeszéd előtt, de jóval gyengébb tartalommal (nincs benne például az USA–Kína párbeszédben kiemelten kezelt interkulturális téma).

10) Kína EU-val kapcsolatos politikájában – részben hosszabb időszak tapasztalatai, részben a válság kapcsán – az alábbi változások körvonalazódnak:

- * Az EU nem globális partner, belső problémái miatt a kapcsolatokat Kína egyre inkább bilaterális keretben kezeli (lásd a kiemelt német–kínai kapcsolatot).
- * 2008 óta fokozott figyelmet fordít az EU új tagállamaira, amelyeket nem Brüsszel és a nagyobb tagállamok „foglyának”, hanem önálló szereplőnek tekint.
- * Szigorúan és egyértelműen elutasítja az EU (még inkább bármely tagállam) „tanítómester-szerepét” a demokrácia, az emberi jogok, az etnikai kérdések vonatkozásában.
- * Új regionális központi szerepet épít ki Kelet-Közép-Európában. (Most látszik veszni a korábban vezető magyar szerep a lengyel kormányzat világos tervei és a kínai vállalatoknak adott infrastrukturális megbízások következtében.)
- * Egyre erőteljesebben van jelen Kína a Nyugat-Balkán országaiban, ahol már ma az EU-nál nagyobb és kedvezőbb feltételű hiteleket és együttműködési lehetőségeket kínál.

- * Rendkívül ügyes manőverezés eredményeként közvetve és közvetlenül részt vett az euró stabilizálásában (tucatnyi megállapodás a görögökkel néhány nappal az IMF–EKB–EU-megállapodás aláírását követően, majd vásárlás a spanyol állam kötvényeiből, ami segített stabilizálni a spanyol pénzügyi piacot).

11) A kétoldalú kapcsolatok szintje is hozzájárult ahhoz, hogy ne alakuljon ki a válság kapcsán globális protekcionista hullám. Akárcsak a kereskedelemben, az együttműködés és a konfliktus fogja jellemezni a következő évek kapcsolatait, mindenekelőtt az alábbi területeken:

- * Az európai (főleg német) autóipar hatalmas kínai nyereségét követően néhány éven belül megjelenik a kínai autó az európai piacokon (vállalati és nemzetgazdasági+európai dilemmák).
- * Erősödik a kínai befolyás Afrikában (nyersanyagok, piacok, segélyek, követendő modell).
- * Feszültségek várhatók a közép-ázsiai energia-lelőhelyek kiaknázását és az energiaszállítás földrajzi irányát tekintve (amennyiben az EU továbbra is késlekedik).

12) Az EU-nak közel sincs egységes Kínapolitikája:

- * Az Európai Bizottság kompromisszumokra kész.
- * Az Európai Parlamentet ideologikus és konfrontatív viselkedés jellemzi.
- * A tagállamok saját érdekeik szerint cselekszenek, különös tekintettel a feltáruló új piaci lehetőségekre, beruházási ösztönzőkre, megfelelő pozíciók kiépítésére a kevésbé fejlett tartományokban, és mindent a 2011–2015. évi 12. ötéves terv kereteiben.

* * * * *

Eddig megjelent számaink megtekinthetők és letölthetők a www.vki.hu honlapról